

ስርዓት ጭቆና ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ ዜጋታቱ እዮም ተኪእሞ

ኣብዛ ዓለምና ደቂ ሰባት እንነብሮ ድሩት እኳ እንተኮነ፡ ውልቀ መለኽ፣ ገዛኢ ሃገረ ኤርትራ ግን ነዚ ዝረስኦ ይመስል። ነተን ተራራንኦ ዘለዎ ዕድመ ልዕሊ ኩሉ ውልቃዊ ክብርን ዝናን ስለ ዘገድሶ ሃርና ኤርትራን ህዝባን ካብ ዝከፈኤ ናብ ዝከፍኤ ኣሳጢሕዎ ይርከብ እቲ ገበን፡ ካብ ገበን ናብ ገበን ምስ ተደጋገመ መዋጽኢ ሲኢኦሉ ለኪመ ለካኪመ ምጥፋእ ይሕሸኒ ኢሉ ተታሒዝዎ ኣሎ። ማለትሲ ህዝቢ መሪርዎ ዓቕሊ ጽብት ዘምጽኦ ውላዱ ፈጭ ኢሉ ፈቐዶ ባሕርን ምድረብዓን ይጸንት ኣሎ። መሰል ህዝቢ ዝበለ ዓዱ ተሓሪሙ ጠላም ተቐጺሩ መዋእል ኣብ ስደት ከርተት ይብል ኣሎ ።

ግብኡ ዝሓተተ፡ ስልጣን ንህዝቢ ይረከብ ዝበለ፡ ኣብ ማእሰርቲ ይበሊን ቡብሓደ ይመውትን ይሓቕቕን ኣሎ። እቲ ን30 ዓመት መሪር ቃልሲ ኢልና ነዘንትወሉ፡ ባዕዳዊ ጨቕኒ ስርዓት ኣባሪርካ ፡ህግደፋዊ ጨቕኒ ስርዓት ንምትካል ከምዘይነበረ ኩልና ንፍልጦ እዩ። ኮታ ስርዓት ጭቆና ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ ዜጋታቱ እዮም ተኪእሞ እምበር፡ ጭኮናን ግፍዕንሲ ካብ ዝባኑ ኣይወረደን።

መቐም ንውዲ ዕዳጋ ዓርቢ ወዲ ዕዳጋ ሓሙስ ይፈልጦ ከምዝብሃል፡ ኣእዛን ህዝቢ ኤርትራ ብኣመሪካ ዝብላ ቃላት ጸሚመን እንድየን ዘለዎ። ንኣመሪካ ብኸመይ ይፈልጦን፡ ካብ ቀደም ዝጸንሐ ናይ ቅንጻላ ተግባራቱን፡ እስከ ብዛዕባ ውልቀ መላኽ ሃገርና ኤርትራ፡ ተመን ዝነበረ ናብ ገበል ዝተቐየረ ድሕረ ባይታኡ ንምልላይ ካብቲ ቅድሚ ሎሚ ዝተዘርግሐ ብመጽሔት ዲሞክራሲያዊት ኤርትራ(ዕላዊ ልሳን ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ሰውራዊ ባይቶ) ዘይረከብኩሞ ንክትረክቡዎ ነዚ ዝስዕብ ሰነድ ኣንብቡ ንሚሃንኩም ንምሕጋዝ ዝኣክል። ከምዚ ድማ ይብል፡

ሃገራዊ ክድዓት ኣብ ታሪኽና ዋናታቱ ዘለውዎዩ

ኣብ ጉዕዞቲ ውድብ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዘበገሰቶ ብረታዊ ተጋድሎ ህዝቢ ኤርትራ፡ ዝተፈላለዩ ውልቀ ሰባት ንሰውራና ብምኽዳዕ ኣብ ደንበ ጸላኢ ተሰለፎምዮም። ብውልቀሰባት ዝፍጸም ክድዓት ኣብ ሰውራና ጥራይ ዘይኮነስ ኣብ ብዙሓት ሓርነታዊ ቃልሲ ዘካይዳ ዝነበራ ሃገራትን ውድባትንውን ከይተረፈ ዝተራእየን ዝርኣ ዘሎን ተርእዮዩ። ኮይኑ ግን ብውልቀ ሰባት ዝፍጸም ክድዓት ዋላኳ ኣብ እዋኑ ዝፈጠሮ ዕንቅፋት እንተነበረ ኩብጽሖ ዝኸኣለ ጉድኣት ግን ኣዚዩ ድሩት እዩ ነይሩ።

ተሓኤ ካብ ትምህርተሉ ዕለት ጀሚራ ክሳብ ሕጂ ንረብሓን ጥቅምን ህዝቢ ኤርትራን ሰውራኡን ይትረፍዶ ኣሕሊፋ ክትህብስ ዋላ ንኸለትውን ትኩን ኣብ ዋጋ ዕዳጋ ኣውራዳቶ ከምዘይትፈልጥ ታሪኽ ዝምስክሮ ሓቂዩ። ይኹን እምበር ኣብ ውሽጣ ተወሊዶም ዝገኹኹ ተፍንጨልቲ ጉጅለታት ኣብ ልዕሊ ሓድነት ህዝብናን ሰውርኡን ጉድኣት ብምፍጸምም ቃልሲ ህዝብና ኣዚዩ ከም ዝናዋሕን ዝኸፈሎ መስውእቲ ከም ዝተግዛዘርን ምግባሮም ዝክሓድ ሓቂ ኣይኮነን። ብዘይካዚ ሃይማኖታውን ኣውራጃውን ቀቢላውን ስምዒታት ኣለዓዒሎም ንህዝብና ክፈላልዩዎ ዘይፈንቀልዎ እምኒ ኣብ ልዕሊ ዘይምንባሩ ንሰውራና ብዕሸሉ ከሎ ንምብርዓንውን ዝክኣሎም ዘበለ ኩሉ ገይሮምዮም። እዚ ተርእዮዚ ብፍላይ ካብ መወዳእታ 1969 ዓ/ም/ፈ ዘሎ ክሳብ 19970 ዘሎ ግዜ ዝተራእየዩ። ተደላይነት ናይቲ ግዜቲ ጀሚሩ ዝተፈጸመን ክፍጸም ዝጸንሐን ናይ ክድዓት ተርእዮታት ዋናታቱ መን ምኽኖም ምሕባሩ እዋኑ ዝጠልቦ ዘሎ ጉዳይ ጥራይ ዘይኮነስ እቲ ክድዓት ክጅምር ከሎ ዘይተወልደ መንእሰይ ወሎድውን ክፈልጦ ታሪካዊ ኣገዳስነት ስለ ዘሎዎዩ። እስከ እቲ ካብ መወዳእታ 1969 ጀሚሩ ብጉጅለ ኢሳያስ ዝትራእየን ኣብ ልዕሊ ህዝብናን ሰውራኡን ጉድኣት ዘሰግቦን ናይ ክድዓት ፍጻመታት ንርኣ።

እቲ ኣብ 1969 ዓምፈ ጀሚሩ ኣብ ጎቦታት ዓላን ገማግም ካርነሽምን ሓኪሉ ሰውራ ኤርትራ ንምብርዓን ሒሽኹ ዝበል ዝነበረ ብኢሳያስ ዝምራሕ ጉጅለ ጸቢብ ጉጅላዊ ረብሓኡ ንምሕላው ክብል ምስ ስርዓት ሃይለስላሴ ብምትሕብባር ሰውራ ኤርትራ ንምጥፋእ ዝገበሮ ወስታታት ታሪኽ ፈጸሙ ዝርስዮን ምሕረት ዝገብረሉን ኣይኮነን ።

እዚ ክድዓትዚ ዝተራእየሉ ቀንዲ ምኽንያት መንግስቲ ኢትዮጵያ ናይ ኤርትራ ሽግር ንምፍታሕ ኣብ ትሕቲ ዝብል ሽፋን ኣብ ከተማ እስመራ ብ17 ጥቅምቲ 1969 ዓምፈ ሰበ ስልጣን መንግስትን መራሕቲ ሃይማኖትን ዓባይቲ ዓድን ዝተሳተፉዎን ጉባኤ ብምክያድ ምስ ሰውራ ኤርትራ እትዝቲ ብደግያት ገብረዮውሃንስ ተስፋ-ማሪያም እትምራሕ ናይ ሰላም ኮሚቴ ኣቑማ ክትንቀሳቀስ ድሕሪ ምጅማርዮ። ዕላማኡም ዝነበረ ድማ፡ ምቹእ ግዜን ቦታን መሪጽካ ብምዝታይ ኣብ ሞንጎ ሰራዊት ኢትዮጵያን ገድሊ ኤርትራን ተባሪዑ ዝነበረ ብረታዊ ኅንጹ ጠጠው ዝብለሉ መንገዲ ንምንዳይ ምንባሩ ይሕብር።

እታ ብመንግስቲ ኢትዮጵያ ዝተመዘዘት ናይ ሰላም ኮሚቴ፡ ንመጀመርያ ግዜ ምስቶም ካብ ተሓኔ ተፈንጭሎም ኣብ በረኻ ዓላ ዓስኪሮም ዝነበሩ ተጋደልቲ ኣብርሃም ተወልደን ሰሎሞን ወልደማርያምን ካልኣትን ብደብዳቤ ተራከቡት። ብደግያት ገብረዮውሃንስ ተስፋ-ማሪያም ኣብ ወንበር ኢትዮጵያት ናይ ሰላም ኮሚቴ ዝተጸሕፈት ንሰላም ትጽውዕ መልእኽቲ ምስ በጽሓቶም ክኣ ምስኣ ብኣካል ክራከቡ ፍቓደኛታት ምኻኖም ገለጹ። በዚ መሰረት ደጊያት ገብረኪዳን ተሰማ ናይ ላዕለዋይ ቤት ፍርዲ ተጸዋዒ ዳኛ፡ ለተና ኮለኔል ገብረእግዚኣብሔር መሓረና ናይ ኤርትራ ክፍለ ሃገር ፖሊስ ምክትል ኮሚሽነር፡ ግራዝማች ተስፋ-ሚካኤል ጆርጆ ወረዳ ኣመሓዳሪ ደቀምሓረ ዘለውዋ ልእኽቲ ንመጀመርያ ግዜ ታሕሳስ 7፡ ንካልኣይ ግዜ ድማ ታሕሳስ 14 1969 ዓ/ም/ፈ ብምምልላስ፡ ምስቶም ሓለይቲ ህዝቢ ክርስትያን ክመስሉ ብስም ክርስትያን እናሸቀጡ ናይ ምፍንጫል ጉዕዞ ተተሓሓዞም ዝነበሩ ተጋደልቲ ኣብ በረኻ ዓላ ተራኪባ ተዛተዩት። ምስካ ኮሚቴ እዚኣ ተራኪቦም ካብ ተዛተዩ ተጋደልቲ ኢሳያስ ኣፎርቅን፡ ሰሎሞን ወልደማርያምን፡ ሃበተሰላሰ ገብረመድህን፡ ወለንኪኤል ሃይለን፡ በራኽ. ንጉሰን ካልኣትን ነይሮሞም።

መብዛሕትኡ ምንጭታት ናይዚ ተረኽቦዚ ተስፋ-ሚካኤል ጆርጆ ኣብ ክፍላ ሰብዓታት ኣብ ትሕቲ ቁጽጽር ውድብ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ድሕሪ ምእታው ካብ ዝተገብረ ምርመርራ ዝተረኽበ ኢዩ። ገለ ምስዞም ተፈንጨሎም ዝነበሩ ተጋደልቲ ዝምድና ዝነበሮምን፡ ደቂቲ ቦታ ዝኾኑ እሙናት ምንጭታት ከም ዘረጋገጽዎ ግን፡ ኣብርሃም ተወልደ ምስ ገለ ስዓብቲ ንሉኡኻት ኢትዮጵያ ክቕበሎም ድሉው ከምዘይነብረዮ ዝሕበር። ብወገኑ ንውድብ ተሓኔ ወኪሎም ክዛተዩ ዝተሃሰሩም ሓላፍነት ከምዘየሉ ድሕሪ ምሕባር፡ ንብድሕሪ ሕጂ ርኽክብ ክግበር እንተ ኮይኑ ክኣ ምስ ዝምልከቶም ኣካላት ውድብ ድሕሪ ምምይያዎ ክሕበሮም ምኻኑ ኣፍሊጡ፡ ናብ ዝመጽዎ ክምለሱ ከም ዝነገሮም ይዝከር። ብዘይካዚ ኣብርሃም ተወልደ ንባዕሉ፡ ዋላኳ ምስ መሪሕነት ተሓኔ ገለ ዘይምርድዳእ እንተነበሮ፡ ካብቶም ኣብ ውድባዊ ጉባኤ ክእረም ይኸእልዮ ዝብል እምነትን ትጽቢትን ዝነበሮም ተጋደልቲ ብምንባሩ፡ ኣብቲ እዋንቲ ካብ ተሓኔ ብመሰረቱ ክፍለ ድሌት ይኩን ዕላማ ከምዘይነበሮ ዝእምቱ ሓበረታዊ ክሊታት ነይሮምዮም።

ኣብ ሞንጎኡም ናይ ኣረኣኢያ ፍልልይ ድሕሪ ምምዕባሉ፡ ኢሳያስ ኣፎርቅን ሰለሙን ወልደማርያምን ንኣብርሃም ተወልደን ስዓብቲን ጎስዮም፡ ምስታ ካብ መንግስቲ ኢትዮጵያ ዝተላእከት ናይ ሰላም ኮሚቴ ተመኾሊዮም ብምርኻብ፡ <<ንሕና ካብቶም ኣሰላም ተፈላሊና ስለ ዘለና ኣንጻርም ንምምካት ዘኸእለና ማተርያላውን ሞራላውን ሓገዝ ካብ መንግስቲ ክቕርበልና >> ዝብል ጠለብ ኣቕረቡ። ኣብዚ እቲ ዘገርም ዝያዳ ሃገራውን ህዝባውን ሓላፍነት ዝተሰምዖም፡ እቶም ብስም ህዝቢ ኤርትራ ንቃለስ ኣሎና እናበሉ ዝሸቕጡ ዝነበሩ ኢሳያስን ደቂምዛመርቲን ዘይኩኑስ፡ እቶም በንጻሩ ንሰውራ ኤርትራ ኣብ ዕሸሉ ከሎ ንምብርዓኑ ውዲታዊ ተልእኮ ስርዓት ኢትዮጵያ ንምትግባር ተላኪኹም ዝመጹ ኤርትራውያን ምንባሮምዮ። ዋላኳ ጉጅለ ኢሳያስ ዘቕረበትሎም ርእይቶ ንኢትዮጵያዊ መግዛእታዊ ዕላማ ዘገልግል እንተነበረ፡ በንጻሩ ኣባላት ናይታ ኮሚቴ ነዚ ዘይምቕባሎም ብሙሉኡም ኤርታውያን ስለ ዝነበሩን፡ ንህዝቦም ኣሕሊፎም ንምሃብ ሕልናኦም ስለ ዘየፍቀደሎምንዮ። ብወገን ኢሳያስን ስዓብቲን ዝቕረበሎም ጠለብ ድሕሪ ምስማዖም ክኣ፡ መንግስቲ ወገናውን ሃይማኖታውን ፍልልያት ኣተባቢዑ ኣብ ውሽጢ ዜጋታቱ ምንዓብ ክፈጥር ዕላምኡ ከምዘይኮነ ድሕሪ ምሕባር፡ ርእይቶኦም ተቐባልነት ከምዘይብሉ ገለጽሎም። ስዒቦም ንጉጅለ ኢሳያስን ስዓብቲ ኣብቲ ኣንጻር ኢትዮጵያዊ መግዛእቲ ዝካየድ ቃልሲ ጽንዓት ዘይብሎም ምኻኖም ድሕሪ ምምዛን፡ ምሕረት ሓቲቶም ኢዶም ብሰላም ክህቡ ድሌት እንተልይዎም፡ መንግስቲ ክቕበሎም ድሉው ምኻኑ ሓበርዎም። ነዚ ሰራም ጸውዒትዚ ድማ ኢሳያስን ስዓብቲን ሓንጎፋይ ኢሎም ኣብ ርእሲ ምቕባሎም ከምኣቶም ዝኣመሰሉውን ኣብ ዝተፈላለዩ ቦታታት ኤርትራ ብምንባሮም ክሳብ ኩሎም ዝተኣኸከቡ ግዜ ክውሃቦም ካብኡ ሓሊፉ ክድዓቶም ተሓኔ ፈሊጣ መታን ሰጉምቲ ከይትወስደሎም ድማ መንግስቲ ዘካይድዎ ርኽክብን

ዝተበጽሐ ስምምዓትን ብምስጢር ክትሓዘሎም ሓተቱ። እዚ ድማ ብልኡኻት መንግስቲ ኢትዮጵያ ተቐባልነት ረኽቦ።

ድሕርዚ ኮሚቴ ሰላም ኢትዮጵያ ኣስመራ ተመሊሳ ብዛዕባ ምስ ጉጅለ ኢሳያስ ዘካየደቶ ርኽክባትን ውጹታቱን ዝምልከት ነቲ ቀንዲ መሃንዲስ ናይቲ ውዲት ኣብ ልዕሊ ምንባሩ፣ ኩላይውን ኤርትራ ዘምሓድር ዝነበረ ልዑል ራስ ኣስራተ ካሳ ብምስጢር ኣቕረቡትሉ። ልዑል ኣስራተ ካሳ ብወገኑ ኮሚተ ሰላም ነቲ ጉጅለ ኢሳያስ ዘቕረቦ ሓድነት ህዝብና ዝሃሲ ርእይቶ ዘይምቕባላ ነቐፋ። << መንግስቲ ዝልኦትኩም ኣይፈጸምኩምን >> ኣብ ትሕቲ ዝብል ምስምስ ነቶም ኣቦ ወንበራ ዝነበሩ ደጊያት ገብረዮውሃንስ ተስፋማርያም ሓላፍነት ድሕሪ ምሽካም ኣብ ትሕቲ ዋንቶም ኣብ ዳዕሮ ቃውሎስ ዝነበራ ናይ ጸባ ከብትን ካልእ ንብረትን ድሕሪ ምህጋሩን ከም ዝእሰሩ ገበሩ።

ኣብቲ እዋን እቲ ንባዕሉ ማእከላይ መንግስቲ ኢትዮጵያ ነዚ መዘዘኛ ዝኾነ ውዲትዚ ብንጽር ይፈልጦን ይከታተሎን ነይሩዶ ኣይነበረን ንዝብል ሕቶ ክሳብ ሎሚ ኣከታዒ ዘሎ ጉዳይ ምኽኑዮዝፍለጥ። ይኹንእምበር ልዑል ኣስራተ ካሳ ድሕርታ ናይ ሰላም ኮሚቴ ምምላሽን ጸብጻባታ ምቕራባን ግዜ ከይወሰደ ነታ ብኢሳያስ ኣፎርቂ እትምራሕ << ሰልፊ ናጽነት >> እትብሃል ውድብን ኣባላታን ሰልስተ ምርጫታት ኣቕረብሎም።

ንሳተን ክኣ

ቀዳማይ: ኩሎም ምሕረት ሓቲቶም ድሕሪ ምእታው ከም ኣድላይነቱ ኣብ ትምህርቲ ይኹን ናይ ስራሕ ዓለም ተዋፊሮም ብሰላም ክነብሩ።

ካልኣይ: ወይ ካብ ጀብሃ ምፍላዮም ብዕሊ ንምግሃድ፣ ኣብ ልዕሊ ጀብሃ ወትሃደራዊ መጥቃዕታት ብምክያድ፣ ዘሎዎም ጽልኢ ብግልጺ ድሕሪ ምርግጋጸም፣ ናይ መሳርያ ሓገዝ ክግበረሎም ከም ዝክኣል።

ሳልሳይ: ወይ ድማ ኩሎም ምሕረት ሓቲቶም ድሕሪ ምእታዎም፣ ወትሃደራዊ ትምህርቲ ተዋሂብዎም፣ ምስ ስራዊት ኢትዮጵያ ብምትሕብባር ኣብ ልዕሊ ጀብሃ ዘለዎም ጽልእን ቕርሕንትን ንምውጻእ ሓነኦም ምፍዳይ ዝብሉዮም ነይሮም

ኮይኑ ግን፣ እታ ብመንግስቲ ዝተላእከት ናይ ሰላም ኮሚቴ ምስጢራዊ ጸብጻባታ ተቐርብ እምብር፣ ኢሳያስን ስዓብቲን ብሚስቲር ክትሓዘሎም ዝሓተትዎን፣ ቢኢትዮጵያውያን ዝተዋህቦም መብጽዓን ኣብ ግብሪ ክውዕል ፈጸሙ ኣይካኣለን። ስርዓት ሃይለስላሴን ኣመሪካን ምስጢራዊ ሓበረታ ምልውዋጥ ዝብል ጽኑዕ ስምምዕ ስለ ዝነበሮም ድማ፣ ነዚ ውዲትዚ ኣመሪካውያን ክበጽሕዎ ግዜ ኣይወሰደሎምን። ካብቲ ግዜ'ቲ ኣትሒዞም ድማ፣ ምስ መራሕቲ ሰልፊ ናጽነት ናይ ብሕቶም ምስጢራዊ ርኽክብ ንምምስራት ተጃዮዮ። ኣብዚ ኣመሪካውያን ቀንዲ ዘገድሶም ዝነበረ ድሕነትን ውሕስነትን ናይ ኣብ መደበራት ቃኘውን ጉራዕን ካልእ ቦታታት ኤርትራ ዝነበረ ናይ ራድዮ ርኽክብ ማእከላቶምን ኣብ ከባቢ ቀይሕ ባሕሪ ዝነበሮም ጠቕምታት ብኸመይ ይረጋገጽ ዝብልዮ ነይሩ። ምስዚ ኣብ ዞና ከስዕቦ ዝኸእል መልከዎምድራዊ ለውጥን፣ ናይ ሓይሊ ምቕይያራትን ብዘየገድሱ፣ ነዚ ውሕስነታትዚ ከረጋግጽ ምስ ዝኸእል ዝኾነ ክላዘብን፣ ኣብ ስምምዕ ክበጽሑን ድሉዎት ምንባሮምዮ።

ብዘይካዚ ኣብ መጀመርያ ስብዓታት ዝተቐልቀሉ ብጸሊም መስከረም ዝፍለጡ ደባይ ተዋጋኒቲ ፍልስጤም ኣብ ልዕሊ ትካላት ኣመሪካን እስራኤልን መጥቃዕቲ ከካይዱ ጀሚሮም ስለ ዝነበሩ፣ ዞባውያን ናይ ሓርነት ምንቕስቃሳት ምስእም ብምትሕብባር፣ ኣብ ልዕሊ ኢትዮጵያ ዝርከብ ትካላቶምን ኣባላቱን መጥቃዕቲ ከዮውርዱ ዝብል ስግኣት ነይሩዎምዮ። ምስዚ ብምትእስሳር ምስ ሃገራት ማእከላይ ምብራቕ ብፍላይ ድማ ምስ ውድብ ሓርነት ፍልስጤም ዝነበራ ዝምድና ኣብ ጸብጻብ ብምእታው፣ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ምናልባት ምስ ከምዚኦም ዝኣመሰሉ ጸረን ኣመሪካ ዝኾኑ ሓይልታት ብምምሕዛው፣ ኣብ ኤርትራ ነዚ ተልእኮዚ ክትፍጽም ትኸእልያ ዝብል መብገሲ ዘይብሉ ጥርጠራውን ነይሩዎምዮ።

ስለዚ መንግስቲ ኣመሪካ ነዚ ምክልኻል ጉጅለ ኢሳያስ እምንቲ መሳርሒት ክትከውን ከም ትኸእል ንምፍላጥ ግዜ ኣይወሰደላን። ምስኣ ንምርኻብ ድማ፣ ካብቶም ብመንግስቲ ኢትዮጵያ

ተወኪሎም ዝነበሩ ንተስፋሚካኤል ጆርጅ መረጸት። ንሱ ዝተመርጸሉ ምክንያት ድማ፡ ኣብ ልዕሊ'ቲ ተልእኮ ኣመሪካውያን ንምፍጻም ዝነበሮ ድሉውነት፡ ኣመሓዳሪ ወረዳ ደቀምሓረ ስለዝነበረዩ። ጉጅለ ኢሳያስ ዓስኪራትሉ ዝነበርረት ድማ ኣብ ትሕቲ ምምሕዳሩ ስለዝነበረዩ። ብሰራሕ መንግስቲ እናምኸነዩ ወግሐ ጸብሐ ካብ ደቀምሓረ ንዓላ ምምልላስ ድማ ስርሐይ ኢሉ ተተሓዞ። ኣብዚ እቲ ዘገርም ቁ ሰለዳ ኣስመራ 78 ዝኾነት ናይ መንግስቲ ላንድሮቨር ተፋሚካኤል ጆርጅ ጥራይ ይጥቀመላ ዘይምንባሩዩ ኢሳያስ ስዓብቱን ኣብ ውሽጢ ዓላ ኣዘውቲሮም ይጥቀምላ ምንባሮም ሕቦእ ኣይነበረን።

ካብ መጋቢት 1970 ዓ.ም.ፈ ጀሚሩ ተስፋሚካኤል ምስ ኢሳያስ ደጋጊሙ ድሕሪ ምርኻብ፡ ንሃብተስላሴ ገብረመድህን ኣሰንዩ ምስ ሓደ ኣብ ትሕቲ ናይ <<ፈልሲ ምትካል ፕሮጀክት>> ብዝብል ሽፋን ስለላዊ ተግባራት ዘካይድ ዝነበረ ሪቻርድ ኮፕላንድ ዝተባህለ ኣመሪካዊ ኣባል ማእከላይ ስለላ ሲኦኤ ክራኸቡ ኢሳያስ ናብ መድበር ቃኘው ለኣኾም። ሪቻርድ ኮፕላንድ ምስ ሃብተስላሴ ኣብ ዝገበሮ ርኽክብ፡ ብዛዕባ እንታይነት ሰልፊ ነጻነትን ዕላምኡን ገለ ዝርዝራዊ ሓበረታ ድሕሪ ምውህላሉን ድሌታቶም ድሕሪ ምግንዛብን፡ ብሓባር ክግበር ዝክኣል እንተልዩ ንምፍታሽ ብዝብል ምክኒት፡ ምስቶም ቀንዲ መራሕቲ ርኽክብ ክስርዓሉ ሓተቶ። ድሕሪዚ ሃብተስላሴ ናብ ዓላ ተመሊሱ ብዛዕባ ዝገበሮ ርኽክብ ንብጻቱ ምስ ሓበረ ምስ ኣመሪካውያን እንደገና ቁጻሮ ክግበር መምርሒ ተዋሂብዎ፡ ኣብ ከተማ ደቀምሓረ ምስ ሪቻርድ ኮፕላንድን ሪቻርድ ሰወልስ ዝተባህለ ካልኣዩ ኣመሪካዊ ርኽክብ ተገብረ። ኣብዚ ብዛዕባቶም ቀንዲ መራሕቲ ሰልፊ ናጽነትን ውድቦም ዝምርሓሉ ሓፈሻዊ ቅዋማትን ዝምልከት፡ ኣብ ሞንጎኦምን ጀብሃ ካብ ዴሳውያን ሃገራትን ውድብ ሓርነት ፍልስፌምን ኣቢላ ሓገዝ ምርካብ፡ ብወገኖም ምስ ኣመሪካውያን ክምስርትዎ ዝደልዩ ዝምድናን ከመይነቱን ንዝሕብር ዕላዊ ጽሑፍ ብስም ላዕለዋይ ኣዛዚ መደበር ቃኘው ዝነበረ ኮሌኔል ማውዘር ክልኣኸሎም ሓተቱ።

ድሕሪዚ ነዚ ኣመሪካውያን ዘቕረብዎ ጠለባት ዘጠቓለሉት ደብዳቤ ኢሳያስ ልኣኸሎም። ትሕዝቶኣ ክኣ በዚ ዝሰዕብ ክጽሞኞ ይከኣል።

ቀዳማይ፡ ኣብ በረኻ ዓላ ዘለው ተጋደልቲ ክርስትያን ብምኻናም፡ በታ ካብ ዴሳውያን ሃገራት መንግስታት ሃገራት ዓረብን ዘይትኣደነ ሓገዝ ትረክብ ዘላ ጀብሃ፡ መዓልታዊ ቅንጻላን ማሕረድትን ኣብ ልዕሊኦም ይካየድ ምህላው።

ካልኣይ፡ ጀብሃ ትኸተሎ ዘላ ፖለቲካ ኢስላማዊ ጸገዕነት ዘጥቅዖ ኣብ ልዕሊ ምኻኑ፡ ዝምድናኡ ድማ ምስ ፍሉጣት ጸላእቲ ኣመሪካን እስራኤልን ዝኾና ሃገራት ኣዕራብ ዝተኣሳሰረ ክኸውን እንከሎ፡ ሰልፊ ናጽነት ግን ገስጋሲ ዲሞክራሲያዊ ቃልሲ ንምክያድ ተበጊሱ ዘሎ ውድብ ምኻኑን፡ ደገፍ ኣመሪካውያን ከምዘድልዩን ዝሕብርዩ ነይሩ።

ኣመሪካውያን ብወገኖም ዝተላእከሎም ደብዳቤ ብሓጎስ ድሕሪ ምቕባሎም፡ ኢሳያስ ባዕሉ መጸኡ ክራኸቦም ሓተቱ። በዚ መሰረት ድማ ተስፋሚካኤል ንኢሳያስ ካብ ዓላ ሒዝዎ ኣስመራ ኣተወ። ሪቻርድ ኮፕላንድ ክኣ ራብዓይ ርእሱ ኮይኑ፡ ኣብ ጥቓ ካተድራል ቅዱስ ፍራንሲስኮ ዝርከብ ዝነበረ ገዛ ናይ ሓደ ሚስተር ቦውሊንግ ዝተባህለ ኣባል ማእከል ክፍሊ ስለላ መድበር ቃኘው ብሚስጢር ተራኸብዎም። ኮፕላንድን ብጻቱን ኣብ ሞንጎ ኢትዮጵያን ጉጅለ ኢሳያስን ኣብ በረኻ ዓላ ብዛዕባ ዝትኻዩደ ምጠራዊ ርኽክብን፡ ከምኡውን ናይ ጀብሃ ኩነታትን ኣብዚ መዳይዚ ዝነበራ ኣመለኻክታን እኩል ሓበረታ ነይሩዎምዩ። ካብዚ ተበጊሶም መሳርሒ ናይቲ ኣብ ፈቕዶ ዝርከብ ኤምባሲታትና መጥቃዕቲታት ዘካይድ ዘሎ ፍልስፌማዊ ጸሊም መስከረም ዘይምኻንኩምን፡ ኣብ ልዕሊ ንብረትናን ኣባላትናን መጥቃዕቲ ካብ ምክያድ እንተተቐጠብኩም፡ ካብኡ ሓለፉውን ክትከላኸለሉ ድሉዋት ምኻንኩም ውሕስነትኩም ምስ ተረጋግጹልና ማተርያላዊ ሓገዝ ከንቕርበልኩም ድሉዋት ምኻና ንምሕባር ኢና ጸዊዕናካ ክብሉ ንኢሳያስ ኣፍለጥዎ። ምስዚ ኣተሓሒዞም ነዚ ቅድመ ተደላይነታት ዘማልእ፡ ማለት፡

ቀዳማይ፡ ህልውና ቀጻልነት መደበር ቃኘው ምስ ዘውሕስን፡ ኣብ ከባቢ ቀይሕ ባሕሪ ንዝምስረቱ ካልኣት ተመሳሰልቲ መደበራት ዝተሓባበርን፡

ካልኣይ፡ ጸረ ዴሳዊ መርገጽ ዘለዎምን ምስፍሕፋሕ ዴሰነት ዝጸረርን፡

ሳልሳይ፡ ሓንቲ ዲሞክራሲያዊት መንግስቲ ኤርትራ ንምትካል ዝቃለስን ውድብ፡ ኣብ ዕሙኞ ዝበለ ስምምዕ ክኣትው ድሉዋት ምኻናም ሓበርዎ።

ካብዚ ቀጸሎም፡ አመሪካውያን ጉጅለ ኢሳያስ ምስኦም ዝኣተዎ ከዳዕ ውዲት፡ ኣብ ቅድሚ ህልውናን ሓያልነት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ክዕወት ከምዘይክእል ኣቐዲሞም ነቐሐምሉ ስለ ዝጸንሑ፡ ኣብቲ ንተሓኔ ካብ መድረኽ ቃልሲ ንምልጋስ ዘካዶ ግጥምያ ብዛዕባ ክክተሎም ዝግብኦ ስልታታትን ተውሳኺ ምክርታት ምስናይ ውሕስነታቱ ለገሰሉ። እዚ ክኣ ድሓር ምእንታን ሰልጢኖም ክምለስዎ፡ ብቐዳምነት ውሑዳት ካብ መራሕቲ ውድብ ብምሕረት ክኣትዉ፡ እቶም ዝተረፉ ክኣ፡ ብመሪሕነት ኢሳያስ ኣብ በረኻ ኣንጻር ጀብሃ ቃልሶም ከም ዝቅጽሉ ብምግባር ክጅምር ከምዘለዎ ሓበርዎ። እዚ ድሕሪ ምግባሩ ክኣ ወትሃደራዊ ጸብለልነቱ ንምርግጽን ኣብ ልዕሊ ጀብሃ ዘካይዶ መጥቃዕዪ ንምሕያልን፡ ምስ ልዑል ኣስራተ ካሳ ብምስምማዕ ካብ ተወላዶ ኤርትራ ጥራሕ ዝተመልመሉ ሓይሊ ኮማንዶ ኣሰልጢኖም ክልእኹሉ ምኻኖም ተመባጽዕሉ። ጀብሃ ካብ ማኣከላይ ምብራቕ ትረኽቦ ዝነበረት ሓገዝ ኣቋሪጹ ውድቀታ ንምቅልጣፍ ክኣ፡ ኣብ ሞንጎ እስራኤልን ሃገራት የዕራብን ውግእ እንደገና ከም ዝናኸሰ ብምግባር፡ ሃገራት የዕራብ ኣብ ዋህንን ጥራሕ ተሓጺረን ክነብራ ከምዝተርፋን፡ ሓገዝን ከምዘቋርጸን ክገብሩ ይኸእሉ ምኻኖም ኣርጋገጽሉ። ድሕሪዚ ሪቻርድ ኮፕላንድ ምስ ተስፋሚካኤል ጆርጅ ኮይኑ፡ ባዕሉ ኣብ ዝዝውራን ናይ ድሕሪት መሳኹታ ብመጋረጃ ዝተሸፈነትን ዲፕሎማትክ ካዲላክ ኒኢሳያስ ኣሳፊሩ፡ እሞ ኣብ ኩሉ ኣፍደገታት ኣስመራ ቡርቱዕ ፈተሻታት እናተኻየደ ዝነበረሉ እዋን፡ ብዘይ ስኽፍታ ባንደራ ኣመሪካ እናንበልበሉ ብመንገዲ ነፋሲት ወጺኦም ምስ ብጻቱ ከም ዝጽንበር ገበርዎ።

ኢሳያስ ነዚ ተቐማሪ መልእኽቲ ሓዙ ዓላ ድሕሪ ምምላሱ፡ ብኡ ንብኡ ካብ ተጋድሎ ሓርነት ምፍላይና ንኣውጅ ክብል ንብጻቱ ኣፍለጠም። ኣብቲ ግዜቲ ኣብርሃም ተወልደ ካብ ተሓኔ ዘፍሊ ዝኮነ ይኹን ምክንያት የብልናን፡ የግዳስ ኣብ ጉባኤ ብምስታፍ ንህዝብና ሰውራናን ዘገልግል ውሳኔታት ኣብ ምሕላፍ ግደና ከነበርክትዮ ዝግብኣና ክብል ነቲ ኢሳያስ ዘቐረቦ ርእይቶ ኣትሪሩ ምቅዋሙ ይዝከር። በዚ ምክንያት ክኣ ኣብ ሞንጎ ብኢሳያስ ትምራሕ ንፈንጨል ትብል ጉጅለን፡ ብኣብርሃም ተወልደ ትምራሕ ኣይንፈንጨል ትብል ጉጅለን ሓደ ወርሒ ዝኣክል ዝወሰደ ክትዕ ተኻይደ።

ብዘይካዚ፡ ኣብርሃም ቅድም ክብል ኢሳያስ ኣፎርቅን ሰሎሞን ወልደማርያምን ምስ ልኡኻት ኢትዮጵያ፡ ስዒቡ ክኣ ኢሳያስ በይኑ ቃናው ኣትዩ ምስ ኣመሪካውያን ብምስጢር ብምርኻቦም ኣብ ልዕሊ ሰውራ ኤርትራ ተወዳዳሪ ዘይብሉ ክድዓት ፈጸሞም ክብል ኩነኖም። ካብዚ ንድሓር ኢሳያስን ሰሎሞንን፡ ኣብርሃም ክሳብ ዘሎ ናይ ምፍንጫል ሕልሞም ከዐውቱ ከምዘይክእሉ በርሃሎም። እዚ ብምኻኑ ኢሳያስ ነታ ዘበግሳ ዕላማ ንምዕዋት ተሪፋቶ ዝነበረት፡ ኡንኮ መንገዲ ኣብርሃም ተወልደ ምልጋስ ስለ ዝነበረት፡ ቅድሚኡ ኣብ ሰውራ ኤርትራ ተራእዩን ተሰሚዑን ብዘይፍለጥ ኣገባብ ብወርሒ ግንቦት 1970 ዓ.ም.ፈ. ብመርዚ ከምዝቐተለ ገለፀ። ስውኢ ኣብርሃም ተወልደ ስዓቢ ሃይማኖት ካቶሊክ ስለ ዝነበረ፡ ኣብ ዝተሰውኣሉ ከባቢ ዝርከብ ቤተ ክርስትያን ኪዳነ ምሕረት ዓላ ብኣባ ፍቕርየስ ካሕጳይ ዝተባህሉ ካህን ፍትሓት ተገይርሉ ብለይቲ ተቐብረ።

ካብቶም ኣብ መወዳእታ 60ታትን መጀመርታ 70ታትን ኣብቲ ምስ ስርዓት ሃይለስላሴን ኣመሪካውያንን ዝተኻየደ ውዲታዊ ርክክባት ቀንዲ ተዋሳኔቲ ዝነበሩ ባእታታት ክሳብ ሕጂ ብህይወት ተሪፉ ዘሎ ኢሳያስ ጥራሕ እዩ። ሃብተስላሴ ገብረመድህን ኣባል <<ምንቅስቃስ መንካዕ>> ነይሩ ኣብ ትሕቲ ዝብል ክሲ ኣብ መጀመርያ 70ታት ተቐንጺሉ። ሰሎሞን ወልደማርያም ኣባል ናይ<<የማን ምንቅስቃስ>> እዩ ትባሂሉ ተኣሲሩ ድሕሪ ምጽናሕ፡ ክሃድም ፈቲኑ ኣብ ትሕቲ ዝብል ምስምስ ኣብ ከባቢ 1978 ብሓለዎ ሰውራ ከምዝተቐንጸለ ይፍለጥ። ኣብ መወዳእታ ክኣ ተስፋሚካኤል ጆርጅ ብ13 ሚያዝያ 1992 ጩው ዝበለ ቀትሪ ኣብ ማእከል ከተማ ኣዲስ ኣበባ ብኢሳያስ ዝልኣኹም ወይጦታት ተቐትለ። ካላኣት ኣብቲ እዚ ትያትርዚ ዝበርሓሉ ዝነበረ እዋን፡ እሞ ብዛዕባቲ ዝእለም ዝነበረ ብውዲት ብርሑቕ ይኹን ቀረባ ኣፍልጦ ነይሩዎም ዝብሃሉ፡ ገሊኦም ኣብ ዝተፈላለዩ ኣጋጣሚታት ብሓላዎ ሰውራ ክቐንጸሉ ከለው፡ ካላኣት ውግእ እናተኻየደ ከሎ ብድሕሪት ተሃሪሞም፡ ኣብ ውግእ ተሰባይኦም ኣብ ትሕቲ ዝብል ሽፋን ዝጠፍኡ ክኣ፡ ከም ስውኢ ወለንኪኤል ሃይለ ዝኣመሰሉ ይርከብዎም። በዝ ከምዚ ብፍላይቶም ኣብ መወዳእታ ምስ ኣብርሃም ተወልደ ደው ኢሎም ዝነበሩ ከም ብዓል ተወልደ ኢዮብን፡ በራኽ ንጉሰን፡ ኢሳያስ ተወልደን ዝኣመሰሉ ካልኣት ተጋደልቲ ጠፊኦምዮም።

ዕላማ ናይዚ ኩሉ ዝተካየደ ቅንጻላታት ድማ፡ ኢሳያስ ኣብ ዝሓለፈ እዋናት ምስ ስርዓት ሃይለስላሴን ኣመሪካውያንን ዝኣተዎ ውዲት ዝውዓሎ ኣልጊስካ ምስጢር ንምድፋን ምኻኑ ብሩህዮ። ካብዚ ክበርሃልና ዝኸእል ነገር እንተልዮ ክኣ እዚ ሕጂ ንሪኦ ዘለና ዝምድና ስርዓት ኢሳያስን ኣመሪካውያንን፡ ጌጋ ሕጂ ዝቐልቀል ዘሎ ዘይኮነስ ካብ'ቲ እዋንቲ ኣትሒዞ መሰረት ዝሓዘን፡ እናተደኮነ ዝመጸን ምኻኑዮ። መሰረት ናይዚ ዝምድናዚ ክኣ ኢሳያስ ካብ'ቲ እዋንቲ ኣትሒዞ ጥቕሚ ኣመሪካውያን ኣብ ዞናና ንምሕላው ኣንሳብ ንሓዋሩ ዝኣተዎ ዕሰብነትን ዝሃቦ መብጽግንዮ። ኣመሪካውያን ንኢሳያስ መተካእታ የብሉን ክብሉ ከለው ክኣ፡ መንቀሊኡ እዚ ምጃኑ ዘካትዕ ኣይኮነን።

ኣብ መወዳእታ ንግዱዳት ትዓዘብትን ኣሕዋትና ኤርትራውያንን ከነረጋግጸ ንደሊ ግን ሓደ ሓቂ ኣሎ። እዚ ክኣ ከምዚ ዝኣመሰሉ ጸሊም ዝታሪኹም ኢሳያስን ሰዓብቱን፡ ንካልኣት ብኸድዓት ክኸሱ ብዝኸነ ይኹን መለኪዒታት መሰል ይኹን ብቐዓት ዘይብሎምን ምጃኑዮ። ልክዕ ከምቶም ዝሓለፉ መሰልቶምን ክኣ፡ ህዝብና ውዲሉ ሓዲሩ ክፈረዶም ምጃኑ ዘጠራጥር ኣይኮነን።

(ምንጩ ሓበረታ ድሞክራሲያዊት ኤርትራ ሕታም ቁ 32 ንሓሰ -መስከረም 1999)

ዑ/ኤል ተ/ጽዮን